

Bijlage 2: Reactie op toezichtsverslag

Aan : SIO / MT-BV / MT-VR / DB / AB
Datum : 3 maart 2022
CC :
Steller : Monique Schapelhouman (adviseur informatiebeheer)
Betreft : Reactie op toezichtsverslag archief- en informatiebeheer 2021
Bijlagen : Geen

Aanleiding

Op 2 maart 2022 ontvingen wij het toezichtsverslag Archief- en informatiebeheer over 2021 van de plaatsvervangende (plv) archivaris. De toetsingscriteria van het toezichtsverslag Archief- en informatiebeheer 2021 is gebaseerd op de 8 groepen van in totaal ongeveer 80 kritische prestatie-indicatoren (kpi's) van de VNG, die zijn gebaseerd op wet- en regelgeving¹.

Per groep kpi's staat in het toezichtsverslag:

- Wat de aanbevelingen waren in 2019 (vorige verslag).
- Wat de bevindingen zijn van de plv. archivaris.
- Wat de plv. archivaris voor nieuwe of aangepaste aanbevelingen geeft.

In deze reactie wordt de stand van zaken aangegeven op dit moment betreffende deze nieuwe of aangepaste aanbevelingen. Wat de mogelijke oplossingen kunnen zijn, is uitgewerkt in een advies Informatiebeheer n.a.v. dit toezichtsverslag.

Stand van zaken

Het is erg fijn, dat het aanpakken van de aanbevelingen van de archivaris uit het toezichtsverslag van 2019, ervoor gezorgd heeft dat het toezichtsverslag over 2021 er nu een stuk positiever uitziet. Door het stellen van duidelijke kaders en uitgangspunten heeft dit houvast gegeven voor de uitvoering van het verbeterplan informatiebeheer 2018-2022. Maar we zijn er nog niet. Het verbeterplan is geactualiseerd en zal samen met het plan van aanpak de komende periode gebruikt worden om deze lijn voort te zetten.

¹ https://vng.nl/sites/default/files/2020-05/horizontale-verantwoording_20200430.pdf

De bevinding per KPI:

KPI 3.1 Lokale regelingen

Bevindingen plv. archivaris:
<ul style="list-style-type: none"> • Het beleid Informatiebeheer 2020-2022 is vastgesteld. • Er is inmiddels een SIO ingesteld en dat functioneert naar voldoening. Ook is er formeel een CIO in de persoon van Sectorhoofd bedrijfsvoering van de Veiligheidsregio Brabant-Noord.
Nieuwe of aangepaste aanbevelingen plv. archivaris:
<ul style="list-style-type: none"> • Begin met de voorbereiding voor de actualisatie van de archiefverordening en het besluit informatiebeheer.
Stand van zaken nu:
<ul style="list-style-type: none"> • De nieuwe archiefwet is vooralsnog voorzien in januari 2023. Deze nieuwe archiefwet heeft ook betrekking op de archiefverordening en het besluit informatiebeheer. De nieuwe archiefwet is al vaker uitgesteld. De archiefverordening en het besluit informatiebeheer van de VRBVN zijn vastgesteld in 2011. Gezien de oude archiefverordening en het besluit informatiebeheer en de onzekerheid van het ingaan van de nieuwe archiefwet wordt dit jaar toch gestart met de actualisatie van deze stukken.

KPI 3.2 Middelen en mensen

Bevindingen plv. archivaris:
<ul style="list-style-type: none"> • Er is momenteel een tijdelijke functioneel beheerder voor het zaakstelsel Join. • Buiten het directe informatiebeheer zijn er intensieve contacten met de strategisch informatieadviseur geweest. • Er is een programmamanager aangetrokken om het programma Informatiegestuurd werken te begeleiden. Het project Zaakgericht Werken Join is één van de projecten onder dit programma. • Er wordt veel aandacht besteed aan awareness en deskundigheidsbevordering, maar door de krappe bezetting en de dagelijkse werkzaamheden wordt het realiseren van punten uit het verbeterplan niet makkelijk. Ook is het niet aan te bevelen dit te laten afhangen aan de beschikbaarheid en inzet van één medewerkster.
Nieuwe of aangepaste aanbevelingen plv. archivaris:
<ul style="list-style-type: none"> • Maak de tijdelijke informatie functioneel beheer Join structureel. • Kijk of en hoe de informatie voor informatiebeheer de komende jaren kan groeien. • Blijf inzetten op deskundigheidsbevordering bij medewerkers door cursussen en voorlichting.
Stand van zaken nu:
<ul style="list-style-type: none"> • Investeren in functioneel beheer is een must, om de lijn die we hebben ingezet, vast te kunnen houden. Dit is verwerkt in het advies informatiebeheer n.a.v. dit toezichtsverslag. • We blijven inzetten op deskundigheidsbevordering bij medewerkers. Door het project Zaakgericht Werken Join komen alle teams van de organisatie aan de beurt. Hiervoor worden diverse handleidingen geschreven en werkinstructie/trainingen gegeven. Ook is er een servicedesk telefoongroep opgericht waar informatiebeheer tijdens kantooruren altijd op te bereiken is. • De begeleiding van de programmamanager Informatiegestuurd werken zal de voortgang van het project Zaakgericht Werken Join zeker ten goede komen.

KPI 3.3 Archiefruimten, applicaties, archiefbewaarplaats en e-depot

Bevindingen plv. archivaris:

- Er is voldoende en geschikte archiefruimte in het gebouw aan de Vogelstraat. Het archief gaat tijdelijk verhuizen in 2023 i.v.m. verbouwing van het hoofdgebouw. Mede hierdoor is het schrijven van een calamiteitenplan uitgesteld. Het blijft wel van belang dat ook in deze tijdelijke fase de fysieke omstandigheden zo optimaal mogelijk zijn.
- Per team wordt na gegaan waar, welke neerslag, van welk werkproces, zich waar bevindt. Dit met het doel zoveel mogelijk documenten, die nu niet worden opgeslagen in een zaakstelsel/vakapplicatie, te registreren in Join.
- Voor blijvende bewaring van digitale informatie zal het e-depot van de gemeente 's-Hertogenbosch worden ingezet.

Nieuwe of aangepaste aanbevelingen plv. archivaris:

- Zorg dat ook bij een tijdelijke verhuizing van het archief i.v.m. verbouwing het analoge archief op een adequate en veilige wijze wordt ondergebracht.
- Ga door met in kaart brengen van digitale informatie uit werkprocessen en probeer dit zoveel mogelijk samen te brengen in Join en andere centrale applicaties.
- Blijf alert op de aanwezigheid van digitale informatie op netwerkschijven en in e-mailboxen. Zorg dat bij vertrek van medewerkers relevante informatie uit hun persoonlijke systemen niet verloren gaat.

Stand van zaken nu:

- Tijdens het project Zaakgericht Werken Join wordt voor iedereen duidelijk wat relevante informatie voor de organisatie is. We proberen bewustwording over het belang van informatiebeheer en de rol die eenieder hierin heeft te benadrukken.
- Per proces analyseren we met proceseigenaren, hoe de neerslag van de digitale informatie, die voortkomen uit hun werkprocessen zoveel mogelijk geconcentreerd kan worden in de centrale applicaties Afas, Join en Ultimo. Zo zorgen we dat deze digitale informatie in goede, geordende en toegankelijke staat wordt gebracht en gehouden.
- Begin 2021 is een Informatie Advies Board (IAB) opgericht. Dit team adviseert het MT-VR over actuele vraagstukken op het vlak van ICT, informatievoorziening en informatiegestuurd werken. Alle nieuwe wensen voor uitbreidingen van bestaande en/of nieuwe applicaties worden eerst voorgelegd aan het IAB.

KPI 3.4 Interne kwaliteitszorg en toezicht

Bevindingen plv. archivaris:

- In het vorige verslag is geadviseerd om met de implementatie van een kwaliteitssysteem te wachten totdat er voldoende vooruitgang is geboekt in het informatiebeheer om zo'n systeem ook nut te laten hebben.
- Intussen is al een groot aantal verbeteringen tot stand gekomen en wordt meer aandacht besteed aan de kwaliteit van informatie en metadata.

Nieuwe of aangepaste aanbevelingen plv. archivaris:

- Hoewel het misschien nog steeds te vroeg is om een kwaliteitssysteem te implementeren wordt wel geadviseerd om bij het implementeren van verbeteringen het effect daarvan zo concreet en meetbaar mogelijk te maken.

Stand van zaken nu:

- De werkprocessen die, met de proceseigenaren tijdens project ZGW Join, zijn ingericht in Join worden aan de hand van een kwaliteitscontrole systeem wekelijks gecontroleerd door informatiebeheer. We bespreken deze bevindingen met de proceseigenaren. We zullen zo op langere termijn de nieuwe werkprocessen in Join monitoren om zo de kwaliteit te kunnen waarborgen.

KPI 3.5 Ordening, authenticiteit, context, toegankelijkheid en duurzaamheid archiefbescheiden

Bevindingen plv. archivaris:

- Er is een algemeen informatiebeheerplan, dat nog uitgewerkt moet gaan worden in beheerplannen per werkproces. Dit gebeurt tijdens het project ZGW Join. De eerste pilot daarvoor is in 2021 gestart. In verband met het grote aantal werkprocessen zal dit nog enkele jaren in beslag nemen.
- De VR heeft nog geen metadataschema vastgesteld, dit in afwachting van de totstandkoming van de norm “Metagegevens voor duurzaam toegankelijke overheidsinformatie(MDTO)” als opvolger van het Toepassingsprofiel Metagegevens Lokale Overheden (TMLO). Intussen is het MDTO vastgesteld.²
- Inventariseren van de gebruikte bestandsformaten per werkproces is nog niet gebeurd. Dit moet om het risico op informatieverlies te kunnen beoordelen. Dit geldt met name voor blijvend te bewaren materiaal.
- Aangezien in de nieuwe archiefwet de overbrengingstermijn naar verwachting wordt teruggebracht tot tien jaar, is een digitale overbrenging binnen een aantal jaren aan de orde. Er zijn eerste verkennende gesprekken geweest over opname van blijvend te bewaren materiaal in het e-depot van de gemeente 's-Hertogenbosch (als archiefbewaarplaats).

Nieuwe of aangepaste aanbevelingen plv. archivaris:

- Maak een begin met de implementatie van MDTO in Join.
- Leg in de beheerplannen per werkproces ook technische aspecten vast, zoals de bestandsformaten. Maak een inschatting van het risico op informatieverlies als gevolg van verouderde bestandsformaten in met name blijvend te bewaren materiaal.
- Kijk of het mogelijk is een lijst van voorkeursformaten per applicatie of informatiesoort vast te leggen. Zie het voorbeeld van het Nationaal Archief.³
- Blijf oriënterende contacten rond het e-depot van de gemeente 's-Hertogenbosch onderhouden.

Stand van zaken nu:

- De implementatie van MDTO in Join kost veel tijd. We komen hier niet aan toe vanwege te weinig formatie bij informatiebeheer. Om toch de juiste metagegevens in Join te krijgen zijn er ook andere oplossingen. Deze mogelijke oplossingen zijn verwerkt in het advies Informatiebeheer n.a.v. dit toezichtsverslag.
- Er is een overzicht van de werkprocessen met daaraan het belang informatierisico (informatiebeheerplan). De beheerplannen per werkproces moet nog verder uitgewerkt gaan worden. Pas dan wordt duidelijk of er een risico is op informatieverlies. Tijdens het project ZGW Join inventariseren we steeds per team de werkprocessen en krijgt het informatiebeheerplan meer vorm. Maar gezien de huidige bezetting en de tijd die het kost om met proceseigenaren alle werkprocessen te doorlopen gaat het nog lang duren voordat dit informatiebeheerplan klaar zal zijn. Van sommige werkprocessen is wel al in beeld dat er in de toekomst een risico kan zijn op informatieverlies daarom zijn deze werkprocessen in het project ZGW Join naar voren geplaatst.

² <https://www.nationaalarchief.nl/archiveren/mdto>

³ <https://www.nationaalarchief.nl/archiveren/kennisbank/handreiking-voorkeursformaten-nationaal-archief>

KPI 3.6 Vervanging, conversie/migratie, selectie, vernietiging en vervreemding van archiefbescheiden

Bevindingen plv. archivaris:

Afgelopen jaren is op dit terrein veel vooruitgang geboekt.

- Eind 2021 is een handboek vervanging vastgesteld en gepubliceerd voor commentaar. Naar verwachting kan dit begin 2022 worden vastgesteld en in de praktijk worden toegepast.
- De selectie en vernietiging van zowel analogo archief als digitaal archief (in het zaakstelsel JOIN) heeft plaatsgevonden van jaar 2019 tot en met de jaren 2020. Daarnaast is een begin gemaakt met het vaststellen van bewaartermijnen in de systemen AFAS en SQUIT.

Nieuwe of aangepaste aanbevelingen plv. archivaris:

- Zorg dat de vastgestelde regels en procedures rond vervanging, selectie en vernietiging ook worden toegepast op digitale informatie buiten de primaire systemen

Stand van zaken nu:

- Informatie die buiten de primaire systemen worden opgeslagen, zoals op netwerkschijven en in e-mailboxen, is niet te beheren. Maar deze behoren wel tot informatie van de organisatie. Wat betekent dat we de vastgestelde wettelijke regels en procedures rond vervanging, selectie en vernietiging niet kunnen uitvoeren. Na gelang het project ZGW Join vordert zal er steeds minder informatie worden geplaatst op de netwerkschijven en e-mailboxen. Daarom is het slagen van project ZGW Join een hele belangrijke factor om onze informatiehuishouding op orde te krijgen. Dit is nogmaals verwerkt in het advies Informatiebeheer n.a.v. dit toezichtsverslag.

KPI 3.7 Overbrenging van archiefbescheiden

Bevindingen plv. archivaris:

- Onder de huidige archiefwet vindt overbrenging in de regel niet vóór 2031 (20 jaar na oprichting van de VRBN) plaats maar de nieuwe archiefwet voorziet in een overbrengingstermijn van tien jaar. In dat geval wordt overbrenging direct mogelijk na het van kracht worden van de nieuwe archiefwet.
- De overbrenging van analoge, blijvend te bewaren archieven wordt momenteel voorbereid maar zal naar verwachting niet omvangrijk zijn. Uitvoering ervan is mede afhankelijk van de capaciteit van de archiefbewaarplaats van de gemeente ('s-Hertogenbosch).
- Voor de overbrenging van digitaal archief naar het e-depot van de gemeente 's-Hertogenbosch vinden oriënterende gesprekken plaats. De eerste digitale archiefbestanddelen kunnen binnen enkele jaren worden overgebracht.

Nieuwe of aangepaste aanbevelingen plv. archivaris:

- Houd rekening met een overbrengingstermijn van 10 jaar volgens de nieuwe archiefwet.
- Let daarbij speciaal op aspecten van openbaarheid volgens de Archiefwet, de WOO en de AVG.

Stand van zaken nu:

- De overbrenging van analoge, blijvend te bewaren stukken zal geen problemen opleveren omdat deze in goede, geordende en toegankelijke staat verkeren.
- Overbrenging van digitaal archief kan pas gebeuren als inzichtelijk is waar alle digitale informatie zich bevindt. Naarmate het project ZGW Join vordert zal het overzicht van werkprocessen en de beheerplannen per werkproces ook meer gevormd worden, waardoor duidelijk wordt waar alle digitale informatie zich bevindt. Maar vooral ook wanneer meer digitale informatie in het zaakstelsel zal worden opgeslagen. Immers kunnen we digitale informatie pas overbrengen als het, met de juiste metadata is opgeslagen in een zaakstelsel.

KPI 3.8 Terbeschikkingstelling van overgebrachte archiefbescheiden

Bevindingen plv. archivaris:

- Er heeft nog geen overbrenging van analogo of digitaal archief naar de archiefbewaarpplaats van de gemeente 's-Hertogenbosch plaatsgevonden (zie 3.7). Deze zal verantwoordelijk zijn voor de terbeschikkingstelling van overgebrachte archieven in overeenstemming met de Nieuwe Archiefwet, de WOO en de AVG, maar de VRBN zal betrokken moeten worden bij de vaststelling van voorwaarden voor raadpleging.

Nieuwe of aangepaste aanbevelingen plv. archivaris:

- Geen

Stand van zaken nu:

- We hebben wel al voorbereidende werkzaamheden gedaan van het te bewaren analogo archief. De vaststelling van voorwaarde voor raadpleging zal dan meegenomen worden wanneer we beginnen met de daadwerkelijke overbrenging. Dit is namelijk afhankelijk van welke informatie overgebracht gaat worden.

Conclusie

De opzichzelfstaande aanbevelingen van de archivaris uit het toezichtsverslag op het archief- en informatiebeheer over 2019 zijn grotendeels uitgevoerd. De aanbevelingen die nu nog aandacht vragen hebben allemaal te maken met het project ZGW Join en het verder vormen van het informatiebeheerplan. Het slagen van het project ZGW Join is daarom een hele belangrijke factor om de stijgende lijn van informatiebeheer voort te kunnen zetten. Om dit te realiseren zal er de komende periode bekeken moeten worden hoe uitbreiding van het team informatiebeheer mogelijk wordt.

De oplossingen die hiertoe kunnen bijdragen zijn in een advies n.a.v. het toezichtsverslag van 2021 voorgelegd aan het MT-VR. Dit advies houdt in dat we willen investeren in functioneel beheer (FB) door een structurele invulling FB van zaakstelsel Join en de aanschaf van een Document Structuur Plan (DSP), genaamd VIND-Informatiemanagement (VIND-IM).

Dit DSP, VIND-IM is ontstaan door een landelijke samenwerking van alle Veiligheidsregio's (VR's). VIND-IM is een centraal overzicht, verkregen van de totale Informatiehuishouding van de VR's (processen, systemen, registraties, afspraken en metadata mét bijbehorende wet- en regelgeving). Dit leidt tot een zogenaamde Single Point of Truth (SPOT). Het IFV is op de hoogte en steunt dit initiatief. Het advies is ter kennisname aangeboden in het MT-VR van 4 april 2022.